

דרכנו

יסודות רעיוניים וחינוכיים

הנוער הציוני

דרכנו

הסתדרות חלוצית עולמית
הנוער הציוני

ישראל - 2018 - תשע"ח

תוכן העניינים

- 3 מבוא
- 5 חזון, תפקיד ומטרות הנוער הציוני
- 6 ראשית
- 7 מקורות ההשראה שלנו
- 11 על תכנינו היהודיים
- 13 על תפיסתנו את הציונות
- 15 הגשמה עצמית
- 16 על החברה הישראלית
- 18 תנועת הנוער כישות חינוכית

מבוא

בעולם של דרכים בו הגבולות בין אמצעים למטרות מטשטשים, דרכנו בוחרת לחזור לערכים המוסריים ביותר של העם היהודי, כמצפן האידיאלי לפועלנו האתי.

בעולם של דרכים קיצוניות ומפלגות, דרכנו בוחרת לכלול ולקרב, תוך נטילת אחריות לגורל הדורות הבאים, והבטחת המשכיותם של עם ומדינת ישראל.

בעולם של דרכים המעודדות רדיפה, פזיזות וקיצורי דרך, אנו בוחרים בדרך החינוכית המבוססת על מאמץ, סבלנות ואהבה - תנאים חיוניים להבטחת קיומם של התהליכים המעצבים אליהם אנו שואפים.

בעולם של דרכים המעודדות תחרותיות, דרכנו מקדמת את ערכי הרעות, העבודה בצוות והערבות ההדדית.

בעולם של דרכים המובילות לתהום או לסמטאות ללא מוצא, דרכנו ממשיכה לכוון אל עבר עיצובו של אדם שלם ולהגעה להגשמה עצמית.

דרכנו היא מפת הדרכים החינוכית - אידאולוגית המאפשרת לנו לפעול, לחיות, ללמוד ולחלום. דרכנו, היא העבר, ההווה והעתיד, ומעודדת אותנו להיות אחראים לעתידנו ולגורלנו. דרכנו מאפשרת לנו להותיר חותם ומעודדת אותנו להיות ולעשות היסטוריה. דרכנו דורשת חוזק גופני ואומץ לב, ודוחפת אותנו להיות הגרסה הטובה ביותר של עצמנו.

חברים, זוהי "דרכנו". הבה נהנה ממנה ונשמור על ייחודה, משמעותה והרלוונטיות שלה, על מנת שגם הדורות הבאים יוכלו להפיץ ממנה את המרב בעתיד.

חזק ואמץ

רומי מורלס

גבריאל דגן

סרחיו אדלשטיין

יובל ניימרובסקי

אלכסנדר ביטרמן

אוריאל קוצר

סלו קסב

דיאגו צ'רנוביץ'

מתיאס דילבה

דיאגו ביאבר

קלרה קורן

עוזיאל ליכטנברג ז"ל, חבר דור החניכים הראשון של התנועה, שבתקופות האפלות ביותר של העם היהודי, לא חדל לחנך ולפעול למען גיבוש ערכינו. עוזיאל הוא סמל למסירות והמשכיות. מהדורה זו של "דרכנו" מוקדשת לו.

חזון, תפקיד ומטרות הנוער הציוני

חזון

כתנועת נוער חינוכית, יהודית, ציונית, הומאניסטית, ליבראלית וסוציאלית, אנו שואפים לפיתוח תהליכים מעצבים לחניכנו, על בסיס היסודות האידאולוגיים הנובעים מהערכים החינוכיים של היהדות, החלום הציוני והמורשת הערכית העולמית. אנו רואים במדינת ישראל כבית הלאומי בו לכל יהודי באשר הוא עומדת הזכות לפתח ולנהל אורח חיים יהודי כנורמה. אנו שואפים לעודד את חברי התנועה לקחת חלק פעיל בהבטחת המשכיותו של עמנו וביחזוק והעשרת ההיבטים היהודיים, הדמוקרטיים והפלורליסטיים של מדינתנו, כבסיס לבניית חברה למופת.

תפקיד

הנוער הציוני הינה תנועה רצינית ואחראית, המחויבת לעיצוב אדם שלם, האוחז בערכים ובתפיסות עולם המושתתות על פועלנו החינוכי הבלתי פורמאלי. אדם המזדהה ופועל למען העם היהודי, מורשתו, תרבותו ומנהגיו, ולמען מדינת ישראל - בה הוא בוחר לבטא את הגשמתו העצמית.

מטרות

באמצעות תהליכים חינוכיים המבוססים על תפיסות אידאולוגיות הנשענות על ערכיה, תנועת הנוער הציוני שואפת להגיע ליישום המטרות הבאות:

- חיזוק ההזדהות של חבר התנועה עם עמו, עם ההיסטוריה של עמו ועם מדינת ישראל.
- הנחלת ערכים הומאניים, ליבראליים וסוציאליים, המתבטאים בתפיסת עולם פלורליסטית, סובלנית ודמוקרטית, במסגרתה הדוגמה האישית הינה התגלמות החלוציות. בהתאם לכך, אנו מעודדים את חניכינו ליצירתיות, חיזוק היכולות וכושר השיפוט, חשיבה עצמאית והשאפה להתחדשות ללא הרף, אל מול האתגרים המתעוררים בהווה ואלו העתידים להתעורר.

ראשית

בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה, שני זרמים אידאולוגיים קיצוניים כבשו את הנוער האירופאי: הלאומנות הפשיסטית והמרקסיזם הקומוניסטי. הפשיזם הבטיח לאומות העולם תהילה וכיבושים, במחיר התפתחות הקסנופוביה (שנאת זרים). כך ניצתה אש האנטישמיות, אשר הובילה לאכזריות רבת ממדים. לעומת זאת, המרקסיזם חתר ליצירת עולם חף ממעמדות חברתיים, במחיר חיסול המעמדות ה"לא יצרניים". לאור ההתפתחויות, הרגישו היהודים מאוימים, הן כפרטים (בשל נישולם הפוטנציאלי ממקורות הפרנסה) והן כקולקטיב לאומי (לאור סכנת ההתבוללות המוחלטת).

בשעה שדוקטרינות אלו קיבלו ביטוי בחלק מהזרמים בנוער היהודי של אותה תקופה, קומץ נערים משכילים הכמהים לשינוי, החל לבקר את התפיסות הקיצוניות בהגיעו למסקנה כי עמדות אלו אינן ראויות למימוש במציאות של אותם ימים.

כתוצאה מכך, זיהה קומץ הנערים את הצורך בהקמת תנועת נוער שתיתן ביטוי לתפיסות המגוונות בתוך היהדות, ושתמצב את הציונות כערך עליון. כך, במדינות שונות באירופה, התארגנו קבוצות נוער ציוניות, בחיפוש אחר דרך חדשה; נתיב שיורה את הדרך לאלפי צעירים יהודים הצמאים לתשובה ממשית. בשנת 1921, התגבש הרעיון, כאשר כתוצאה מהיפרדותם של מספר קנים של התנועות משני צדי המתרס, החלה להתגבש תנועת "הנוער הציוני". המפגש בין התנועות האחיות הגיע לשיאו עם הקמתה של ההסתדרות החלוצית העולמית הנוער הציוני, שנוסדה בכנס שהתקיים בעיר לבוב (פולין של אותה העת) ב-52 במאי, 1921.

עוד בתחילת דרכה, התבלטה תנועת הנוער הציוני כתנועה חינוכית בעלת ערכים הנטועים במקורות היהודים, הציוניים, ההומאניסטים-ליבראליים והחלוציים. ארבעת יסודות אלו, עיצבו והעשירו, צעד אחר צעד, את תפיסת עולמם של חברי התנועה - אלו שהקימו את התנועה הציונית המגשימה והציבו את הקמת ארץ ישראל במרכז עשייתם.

זוהי התרומה שמעניקה התפיסה ההומאניסטית המציבה את האדם במרכז: תפיסה היוצרת נתיב ייחודי במסגרתו יכול כל חבר הנוער הציוני לקחת חלק אקטיבי במשימה החינוכית האידאולוגית.

מקורות ההשראה שלנו

ייסודה של תנועת נוער היא מאורע ייחודי ורב השפעה. זהו הרגע בו מקימי התנועה מעניקים לה שם המאגד תחתיו את זהותה ועמדותיה באופן התמציתי ביותר. כמו כן, מעניקים מקימי התנועה, משמעות למושג אותו אנו מכנים "AND" תנועתי" - מכלול ערכים חיוניים, שיחד עם העקרונות המרכזיים יהווה את הגרעין העיקרי של התנועה מראשיתה. מקורות ההשראה, בהקשר זה, הם האישיויות המשפיעות על ייסוד, מימוש וגיבוש החזון התנועתי. אלו הם האנשים אשר נותנים לנו השראה להמשיך בדרכנו, דרך ההגשמה העצמית.

מקורות ההשראה שלנו מסווגים תחת שלוש קטגוריות עיקריות:

1. הוגי הרעיונות הגדולים

הוגי הרעיונות הגדולים הינם דמויות מפתח מרכזיות בחשיבה היהודית - ציונית טרם הקמת התנועה, ואלו שהצליחו לכבוש את ליבם ונפשם של הצעירים שהובילו להקמת תנועתנו. תרומתם של הוגי הרעיונות הגדולים, משקפת ומגלמת את הערכים, הרעיונות והחלומות המהותיים ביותר של תנועתנו.

בנימין זאב הרצל

מנהיג ציוני וחלוץ. כותב "מדינת היהודים - דרך חדשה בפתרון שאלת היהודים" (6981), בו הציג את תכניתו הפוליטית והמעשית לכינון מדינה לעם היהודי. מכנס הקונגרס הציוני הראשון (7981) - אירוע מכונן והכרחי לבניית מדינת הלאום העתידית של העם היהודי. בנימין זאב הרצל מותיר לנו כמורשת את חזון מדינתנו כאומה מודרנית, דמוקרטית ומשגשגת.

אחד העם

מייסד זרם הציונות הרוחנית, הרואה בישראל מרכז לאומי ורוחני המהווה "אור לגויים" ומפיצה תרבות לכל הקהילות היהודיות בגולה. לתפיסתו, עצם ריכוזו של העם היהודי בטריטוריה ספציפית, אינה מהווה הבטחה לייחודיות תרבותית ותחייה רוחנית. על כן, אנו רואים חשיבות עליונה בחינוך להשבת הזהות התרבותית של העם היהודי.

חיים ויצמן

מראשי הציונות הסינתטית. פיתח פעולה דיפלומטית קפדנית, במסגרתה הצליח לגייס תמיכה והון פוליטי וכספי לטובת הקמת המדינה היהודית, והיה אחד מהגורמים המשפיעים ביותר בהובלה להצהרת בלפור (7191). חיים ויצמן היה נשיאה הראשון של מדינת

ישראל, ופועלו התבלט בשילוב בין הרעיונות הפוליטיים והדיפלומטיים, ובין הפעולות האקטיביות למען מדינתנו.

אהרון דוד גורדון
מראשי הוגי ומייסדי זרם הציונות הסוציאלית. מייסד תורת "דת העבודה", לפיה שחרורו של האדם היהודי יוכל להתבצע רק באמצעות חזרתו לעבודת האדמה בארץ ישראל. היווה דוגמא אישית וחינך לפשטות ויושרה.

מנחם אוסישקין
מראשי הציונות הסינתטית. יזם וארגן פעילויות ציוניות בארץ ישראל, תוך התמקדות בהפצת השפה העברית, ותמיכה במפעל ההתיישבות היהודית בארץ ישראל. עמד בראש קרן קיימת לישראל, כחלק מפועלו לגאולת הארץ.

יוסף טרומפלדור
חלוץ ולוחם. את מאבקו למען עקרונותיו, מימש באמצעות הנחת היסודות של הארגונים המשמעותיים של אותה התקופה: ארגון עובדים מאוחד, היחידה הצבאית היהודית הראשונה ותנועה ציונית בגולה שהתמקדה בעידוד עליית נוער לארץ ישראל.

2. מגשימי תפיסת העולם

תחת קטגוריה זו נמצאים בעיקר חברי תנועת הנוער הציוני: האנשים ששילבו את חלומותיהם ושאפיותיהם הלאומיות יחד עם הרעיונות של ההוגים והמייסדים, והביאו להתהוותה של תנועתנו. דור זה, שאף להעביר באמצעות הדוגמא האישית, את רצונו להביא את הרעיונות הגדולים לכדי מימוש.

יצחק שטייגר
מדריך, מחנך, אידאולוג ומייסד הנוער הציוני. לאחר הקמת תנועתנו עלה לארץ, איחד את גרעיני ההתיישבות של החלוצים העולים, והשתתף בהקמת הקיבוץ הראשון של "הנוער הציוני", אושה. יצחק שטייגר איחד את שורות ציונות הנוער הכללית, והוביל את התנועה העולמית באמצעות כתביו בהם הציג את עקרונותיה החינוכיים של התנועה.

משה גליקסון
ממייסדי "הציוניים הכלליים" וחבר בוועד הלאומי (הרשות המבצעת של אספת הנבחרים בתקופת שלטון המנדט הבריטי בישראל). גליקסון מיקד את לימודיו ומסריו החינוכיים בגיבושה האידאולוגי של תנועת הנוער הציוני. משה גליקסון מותיר לנו מורשת של הרמוניה חברתית, ואת חשיבות הדת והמסורת היהודית עבור הרעיון הציוני.

יחזקאל קויפמן
פילוסוף, מסאי, חוקר מקרא ומדריך רוחני של תנועת הנוער הציוני. כתב ופרסם ספרים ומאמרים, כאשר יצירתו העיקרית היא: "תולדות האמונה הישראלית".

יחזקאל מרטון
הוגה דעות ציוני ומקור השראה לתפיסת עולמה הפוליטית-חברתית של תנועת הנוער הציוני. מרטון היה אחד ממובילי התומכים ברעיון הליברליזם הסוציאלי בעם היהודי ובארץ ישראל במהלך המאה העשרים.

יהודה שערי
פוליטיקאי והוגה דעות. פעל רבות למען מיזוג חירות הפרט, הצדק החברתי והיעילות הכלכלית, והפך לדובר הליברליזם הסוציאלי בפוליטיקה הישראלית. עמדותיו המוצקות היוו דוגמה חיה לרלוונטיות של השקפת עולמנו כתנועה.

יוחנן כהן
אידאולוג והוגה דעות. מבכירי מעצבי דרכה הרעיונית של תנועתנו. בכתביו ובספרו " הנוער הציוני - צמיחתה של תנועה", הניח את היסודות לתפיסת עולמנו הפילוסופית, למכלול הערכים ולעקרונותינו המוסריים.

דבורה אפשטיין
מדריכה, חלוצה, מגשימה ולוחמת. כתבת התנועה המזדהה עם הרעיון הציוני והחזון הלאומי, לחמה דבורה על מנת להגן, עד הרגע האחרון, על הקיבוץ בו התגוררה - ניצנים. העובדה כי לחמה בתקופה בה תפקידה של האישה היה רחוק משדה הקרב, משקפת את דמותה החלוצית הייחודית.

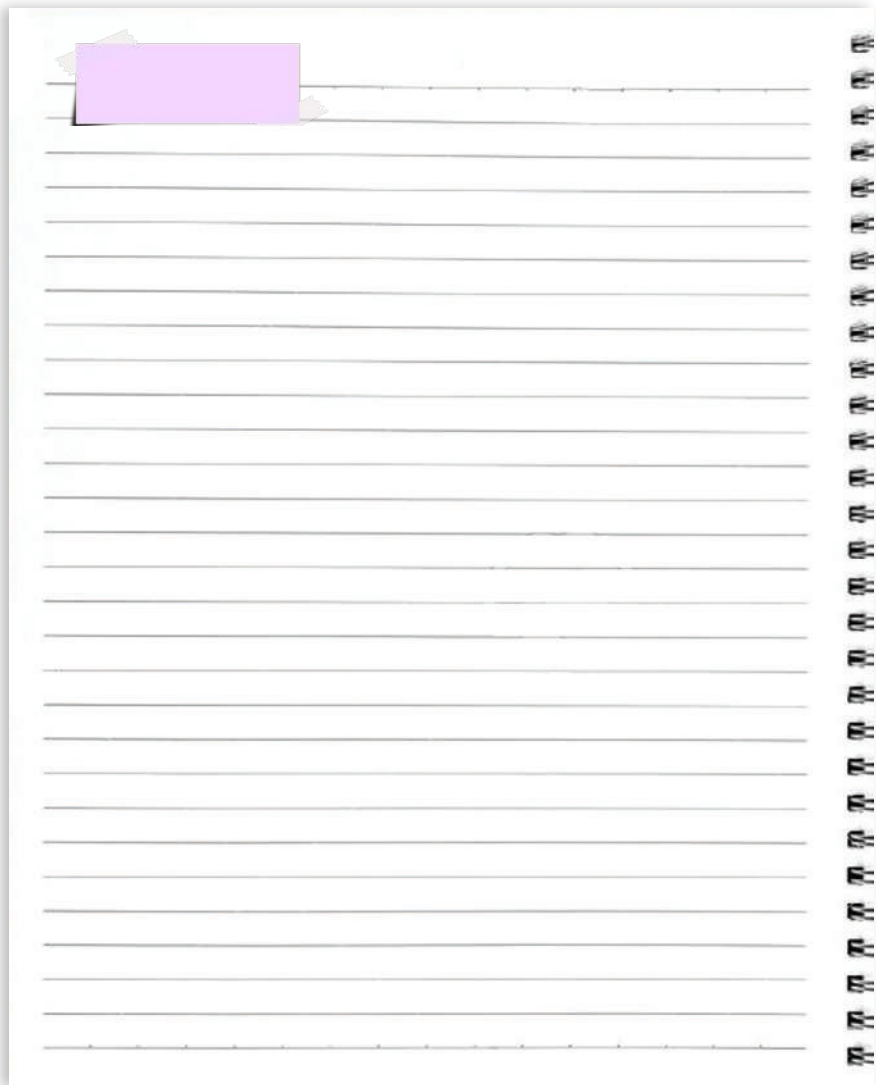
3. מגבשי הרעיונות הגדולים

המציאות בה אנו חיים כיום, שונה בתכלית מזו שחוו הוגי הרעיונות הגדולים. בעולם של שינויים פתאומיים, קיצוניים ובלתי פוסקים; בעולם של ניהיליזם ואדישות - מגבשי הרעיונות הגדולים הם אלו שהצליחו להגשים את האידאלים, העקרונות והחלומות של האבות המייסדים ולממשם באותה התשוקה והמחויבות כבעבר, תוך שמירה על רלוונטיות הרעיונות גם בימינו אנו. מסירותם ומחויבותם, הן המאפשרות לאלפי צעירים בימינו, לחדש את ההתחייבות של הדורות הקודמים להמשיך לחנך ולעצב את דור מנהיגי העתיד של עמנו.

צבי "קיסו" חסון
הוגה דעות, אינטלקטואל ומחנך. קיסו סולל את דרכה האידאולוגית של משפחת הנוער הציוני, ומעמיק באמצעות כתביו והידע בו הוא אוחד, את המסר החינוכי של התנועה - מסר הנשען על המורשת היהודית, המטרה הציונית והישראלוסנטריזם, יחד עם תפיסה הומאניסטית ליברלית.

סרחיו אדלשטיין

מדריך ומחנך - סרחיו מציב את החינוך במרכז פועלו התנועתי. תוך יצירת כלים פדגוגיים ואידאולוגיים רבי ערך (מודל התכנון הפרקטלי, ליבה תנועתי ועוד), כמו גם, תכניות חינוכיות בעלות חשיבות עליונה, הפך סרחיו לדמות מרכזית בפועלם החינוכי של אלפי מדריכים ברחבי העולם.

על תכנינו היהודיים

הנוער הציוני היא תנועה יהודית במהותה. חבריה הם חלק מהמכלול הלאומי שמהווה את העם היהודי.

על בסיס מורשת של חכמינו ונביאנו (חז"ל), אנו שואפים לחנך אדם שלם, שיפעל למען בניית חברה צודקת, המבוססת על ערכי קדושת החיים, אמת, צדק ושלום, אתיקה, יושרה ועזרה לזולת. אנו שואפים לעצב חבר המחויב לזולתו, תוך חיזוק המשכיות העם היהודי.

בעידן שלו גלובליזציה של קודים אתיים ומסרים רוחניים, אחת הסכנות הבולטות האורבות להמשכיות העם היהודי היא אובדן הזהות היהודית של הפרט אשר סופו בהתבוללות. לכן, חלק מתפקידנו החינוכי הוא חיזוק הזהות היהודית בקרב חברי התנועה.

ההכרה הפעילה בתודעה היהודית היא מניע מרכזי בפועלה החינוכי של תנועת הנוער הציוני. לתפיסתנו, הזדהותו של האדם המודרני כיהודי, קשורה קשר עז למודעתו בנוגע לתפקידו ואחריותו לגורל ההיסטורי, הרגשי, המסורתי, הטריטוריאלי, התרבותי והלשוני של העם היהודי. בשל כך, אנו מתחייבים כתנועה חינוכית, לקחת אחריות על גורל העם היהודי, הן בהיבט הרוחני והן מבחינת ההמשכיות ההיסטורית.

על מנת לעודד את הפיתוח וההמשכיות של עמנו, אנו מבססים את פועלנו החינוכי על הרחבת הידע ההיסטורי, יצירת הווי יהודי ייחודי, החיבור בין מסורות ישנות וחדשות והרחבת השימוש בשפה העברית. בנוסף, אנו פועלים בשני מישורים מקבילים: מחד גיסא, אנו דורשים אחריות אישית לשימור קיומו של העם היהודי על בסיס המסורת שהנחתה אותנו במשך דורות: "כל ישראל ערבים זה לזה". מאידך גיסא, אנו דוגלים ב"ציונות מגשימה" המשקפת לתפיסתנו, את ההזדהות העמוקה של האינדיבידואל הן עם צרכיו האישיים והן עם צרכי העם. תפיסה זו, ממקמת את האינדיבידואל כדמות מרכזית ביצירת הגורל המשותף של עמנו.

איננו רואים ביהדות כשורת חוקים ומצוות, "עשה" ו"אל תעשה". כמו כן, איננו בין הגורסים כי קיימת "תשובה יהודית" אחידה.

עבורנו, היהדות מאופיינת על ידי מגוון ערכים לאומיים ומוסריים, כמו גם אמונות, דעות, תפיסות וחוקים, המזינים את מי שמגדירים עצמם כיהודים ומאפשרים את המשכיותנו כעם.

במעמד הר סיני (מתן תורה), נחקקו מושגי היסוד המסדירים יחסים בין-אנושיים. לאורך הדורות, אנו עדים לתופעה מתמשכת של יצירה רוחנית, שאפשרה את פיתוח אותם "כללים בסיסיים" המנותקים מלוחות הברית, ולהתאים אותם למציאות המשתנה. אמות מוסר אלו שירתו אותנו בעבר ועדין מנחות את תפיסת עולמנו הלאומית והחברתית. אנו רואים את עצמנו כחוליה בשרשרת הדורות, המתחילה באירוע זה ונמשכת לאורך ההיסטוריה היהודית, על עליותיה ומורדותיה.

בה בעת, אנו מכירים בקיומם של זרמים מחשבתיים שונים בקרב העם היהודי. תופעה זו עודדה את יצירתם של אוצרות רוחניים, בהם בורך עם ישראל לאורך הדורות. כבר בתקופת בית שני, הייתה תרבות השיחה והדין רווחת. זוהי התרבות אותה אנו מיישמים במסגרת פועלנו החינוכי, על סמך ההנחה שהצעירים אוחזים ביכולות ובכלים מספקים להגדרה עצמית של זהותם היהודית. מכאן נובעת תפיסתנו הפלורליסטית, המכירה בלגיטימיות קיומם של זרמים מחשבתיים שונים, תפיסות פילוסופיות וצורות פולחן, במסגרת הרחבה של הספקטרום היהודי המודרני.

אנו תובעים את זכותנו לקיום עצמאי כעם. דרישה זו מבוססת על ההכרה ההיסטורית של ייחודנו כעם ועל הזכות לשימור המפעל הרוחני של עמנו. העקרונות המוסריים שאפיינו את עם ישראל משחר ההיסטוריה, משמשים כנר לרגלינו כתנועה מחנכת.

על תפיסתנו את הציונות

הציונות היא תשובתנו לבעיה הלאומית של העם היהודי. מטרתה העיקרית של הציונות היא ריכוז העם המפוזר במולדתו ההיסטורית - ישראל, תוך הקמת בית לאומי בו יתאפשר ניהול חיים יהודיים כנורמה, תוך הנאה מלאה ממסגרת אזרחית מודרנית.

מפעלנו הלאומי ותרבותנו העתיקה צמחו באדמה זו. נעקרנו ממנה בעקבות סערות ונסיבות היסטוריות, ואנו שבים לשתול עצמנו בה מחדש. נעקרנו מארץ מולדתנו - מקור תרבותו ופרנסתו של כל עם מתוקן, וחזרנו להכות בה שורשים חדשים.

מאז חורבן בית שני, עת חיסול ריבונותנו והריסת מרכזנו המוחשי והרגשי, היה שרוי עמנו בגלות במצב אנומלי. קיומם של היהודים הפך תלוי - הן במישור הפיזי והן במישור הרוחני, בידיהם של העמים אשר בקרבם חיו. גם בימינו אנו, בעולם פתוח ומודרני יותר, אין אנו רואים אפשרות לפריחה בתפוצות בטווח הרחוק.

קיומה של מדינת ישראל היא הערובה הטובה ביותר להמשכיות, חיזוק ופיתוח העם היהודי.

בישראל נולדה יצירת המופת הלאומית, המשמשת כיסוד היסטורי, תרבותי ודתי לעמנו - התנ"ך. רק בארץ ישראל, יכולים אנחנו ללכד את שבטי ישראל המפוזרים, ורק כאן פורחת ומתפתחת שפתנו הלאומית, העברית. אנו עדים לקיומן של גישות שונות בנוגע לציונות. תנועתנו מעודדת פעילות ציונית מכל סוג, אך עלינו לסווג פעילויות אלו בהתאם לערכן. עצם ההכרה במדינת ישראל כמרכז ההווה היהודית חשובה היא, כך גם פעילויות שונות שמטרתן להעמיק את הזהות היהודית, גיוס משאבים כלכליים, הפצת העברית וחיזוק ההנהגה בקהילות. יחד עם זאת, הגשמת מצוות שיבת ציון עומדת בראש סולם העדיפויות, ואינה אלא המטרה העיקרית של פעילותינו הציונית בכל פינה בתבל.

לכן, אנו רואים בעלייה לישראל כביטוי העמוק והרחב ביותר ליהדות ולציונות.

סיבות שונות עשויות להוביל לעלייה: חינוכיות, כלכליות, פוליטיות או ביטחוניות. מדינת ישראל הוקמה כבית לאומי לכל יהודי באשר הוא, ללא קשר לסיבה שהובילה לעלייתו.

אך עבורנו, הסיבה הנעלה מכולן היא העלייה כתוצר של תהליך חינוכי ואידאולוגי, המעורר הזדהות אישית עם הרעיון הציוני: ההגשמה העצמית.

הגשמה עצמית

מראשית ימיה כתנועת נוער, בחרה תנועת הנוער הציוני בדרך ההגשמה העצמית, שכן כל אדם צעיר חייב שתהיה בו היכולת להגשים את רעיונותיו האישיים והלאומיים.

במהלך שנות המאבק לעצמאות ולחיזוק היישוב, התבטאה ההגשמה העצמית בהתגייסות מוחלטת לטובת צרכי העם; גאולת המדבר, ההתיישבות וההגנה על היישוב. חברי התנועה ראו בקיבוץ כאמצעי האידאלי להגשמת מטרות אלו. יתר על כן, הקיבוץ ייצג את מודל החברה בה ראינו את גיבוש האידאליים התנועתיים: חברה בה הצדק והשוויון חוברים יחדיו על מנת לאפשר לאדם התפתחות אישית רחבה, תוך ערבות הדדית כלפי חבריו לדרך.

עוד מצעדינו הראשונים כתנועה, עקרונות "ראש גדול" והחלוציות, הובילו את חניכנו להיבנות כמנהיגים טבעיים, ומיצבו אותם בחוד החנית תוך נטילת אחריות על גורל העם היהודי. יחד עם זאת, כיום, אנו שואפים לחנך את חברינו בדרך המאפשרת את מציאת השילוב הנכון בין האינטרסים האישיים ובין הצרכים הלאומיים. אנו מובילים בדרך זו, השואפת להיות דרך חיים במסגרתה טובת הפרט, איכות חייו והחתיירה למצוינות אישית, יהוו בה בעת את אחריותו ומחויבותו לעם היהודי ולצרכי מדינת ישראל. זוהי בעינינו ההגשמה העצמית של המאה העשרים ואחת.

לשם מטרה זו הוקמה על ידי בוגרינו התנועה המגשימה "במה", המעניקה ביטוי מוחשי לתפיסה זו. השתלבות בחברה הישראלית, תוך הפעלת השפעה במטרה לחזק את היסודות היהודיים, הציוניים, הדמוקרטיים והליברליים-חברתיים. פעילות חברתית בתוך החברה הישראלית, במסגרת דיאלוג ושיח, הינה התנהגות תנועתית ראויה להערכה.

על החברה הישראלית

מטרתו של פרק זה היא לשרטט את קווי היסוד של הנוער הציוני ביחס למציאות הישראלית. חשוב להדגיש כי למרות אופייה הא-מפלגתי, נוקטת התנועה עמדות פוליטיות בהתאם לחזונה ולערכיה.

על בסיס התפיסה של מדינת ישראל כבית לאומי של העם היהודי, הנשענת על הערכים המופיעים בהכרזת העצמאות, למדינה יהיו שני יסודות בסיסיים: יהודית ודמוקרטית. יסודות אלו שווים בחשיבותם, ומייצגים את סל הערכים והמורשת היהודית בת אלפי השנים שגובשו לאורך הדורות.

על פי תפיסת עולמנו, השיטה הדמוקרטית היא המשטר המשקף את השקפתנו וערכינו. אלו מנחים אותנו להיאבק למען זכויותיהם של כל אזרחי המדינה, ללא הבדל דת, גזע, מין, נטייה מינית, מצב כלכלי או יכולות פיזיות ושכליות.

שימור הערכים הדמוקרטיים מחייב את התנועה לשאוף להשגתם של שני יעדים מרכזיים. בנוגע לחברה הישראלית - חתירה לבניית חברה סובלנית וחופשית מעוולות כלפי קבוצות שונות בתוכה. אל לנו לשכוח כי החברה הישראלית עודנה חברה בהתהוות. גלי עלייה רבים הגיעו אליה ממדינות ללא מסורת דמוקרטית. לאור זאת, המשטר הדמוקרטי אינו מובטח וקיים צורך מתמיד בחיזוקו. בנוגע לסכסוך עם שכנינו הערבים, אנו חותרים להשגת שלום. שלום זה, לו אנו כמהים במשך עשרות שנים, יהווה ערבות לביטחונם של אזרחי המדינה ויאפשר את שמירה מיטבית של זכויות האדם.

אנו סבורים שעל מדינת ישראל לשמור על אופייה היהודי, שכן זו סיבת הקמתה וקיומה. מדינת ישראל היא המקום בו ניתן לנהל חיים יהודיים כנורמה, על בסיס לוח השנה העברי, השימוש בעברית כשפה רשמית, השבת כיום המנוחה השבועי. חלק מחוקינו נטועים ברוח ייסודנו הרוחני כעם, כמו גם בסמלים הלאומיים. כאן הזיכרון הקולקטיבי של עמנו נוכח בחיי היום יום, והינו בעל הכוח היצרני לביסוס והבטחת הגורל המשותף של עם ומדינת ישראל.

בהתחשב במצב הייחודי של העם היהודי ובהתאם לאמונתנו במשטר הדמוקרטי, אנו רואים את ההפרדה בין הפולחן הדתי לרשויות המדינה כחיונית, וגורסים שעל שתי ישויות חשובות אלו לפעול בנפרד.

בנוסף, אנו דורשים כי המדינה תערוב לחופש הפולחן של כל אזרחיה. בהתבסס על תפיסתנו ההומאניסטית, אנו גורסים כי אמונה היא נושא הנתון לשיקול דעתו ולמצפונו האישי של כל אדם באשר הוא.

מפאת הרבגוניות של החברה הישראלית, אנו משוכנעים כי על המערכת הכלכלית במדינה להיות בעלת גישה ליברלית - חברתית. על המדינה ליטול על עצמה את האחריות החברתית היסודית על כלל האוכלוסייה, ובה בעת לעודד יוזמות כלכליות מכל סוג: פרטית, תאגידית או ציבורית - על מנת להניע את הפיתוח הלאומי. כל זאת, תוך מאבק במונופולים שעצם קיומם מהווה איום על חירויות הפרט.

גם במציאות הקיימת, מהווה הרעיון הקיבוצי ביטוי ליחסים אנושיים נעלים, יהדות פעילה, ערכי קהילה ולציונות מגשימה. אנו תקווה כי גם היום, תמשיך התנועה הקיבוצית להוביל את הדרך לחברה ישראלית טובה וצודקת.

לסיכום, נדגיש כי תנועתנו רואה בירושלים את בירתו הנצחית של העם היהודי ושל מדינת ישראל.

A large yellow sticky note with rounded corners, featuring ten horizontal lines for writing. On the right side of the note, there are ten small, empty square checkboxes, one corresponding to each line. The note is set against a white background.

תנועת הנוער כישות חינוכית

תנועת הנוער היא ביטוי לעצמאות גיל הנוערים; היא מאתגרת את התפיסות הקונבנציונאליות, מעבירה ביקורת בנוגע למצבים המתרחשים בהווה ומפגינה רצון עז לתקן וליצור חברה טובה יותר בעתיד. תנועת נוער הנאמנה לתפקידה, אינה מסתפקת בנקיטת עמדות ביקורתיות עקרות, אלא מובילה את חניכיה בנתיב היצירתיות והפעולה. פעולות אלו מתבטאות בהתמודדות עם אתגרים בעולם משתנה ודינאמי, ונטילת האחריות המוטלת עלינו כישות חינוכית ומעצבת.

כמערכת חינוכית, מבוססת תנועת הנוער הציוני על תפיסת עולם ייחודית, הנובעת מערכי יסוד המשמשים אותנו כגורמים מנחים בעת נקיטת עמדות. ערכים אלו קשורים קשר עז למסורת עתיקת היומין של עמנו ולחזונו של הרצל ומותאמים למציאות המודרנית. מכאן נובעות גישות ועמדות כגון: קדושת החיים, כבוד האדם, חרות, סולידריות וסובלנות בין בני האדם, כבוד לזולת, צניעות, חיבור בלתי אמצעי לטבע, פשטות וחתיירה תמידית לשלום.

לפיכך, אנו מעודדים בניית קשרים חיוביים בין האדם לרעהו ובין האדם ליוצרו, תוך שימת דגש על ערך האקולוגיה במובן הרחב והעמוק ביותר של המונח.

תפיסתנו החינוכית רואה במכלול הערכים המוצג ב"דרכנו" את הבסיס החינוכי לדורות הבאים, שכן הוא מעניק לכל חניך את האפשרות לביטוי עצמי כבסיס לחיים מלאי כבוד והגשמה.

פועלנו החינוכי נשען על תהליכים המעודדים פעולה, ניסיון ומורטוריום ("בית ספר לחיים"), סקרנות אינטלקטואלית, הזכות להטלת ספק, אחריות, התמדה, ביקורת עמוקה וחשיבה קבוצתית. אנו שואפים להקנות לחברי התנועה חינוך מעצב, תוך שימת דגש על כבוד האדם, חופש הבחירה, המורשת הפלורליסטית, העבודה בצוות והדיאלוג בין המחנך לתלמידו כמתודולוגיה חיונית - כלים המאפשרים ניתוח מורכב ומעמיק של המציאות בה הם חיים.

נתיבנו החינוכי גורס כי הצגת עמדות, חזונות ותפיסות שונות של הדילמות העשויות להתרחש במציאות הינה חיונית. לכן, פועלנו החינוכי שם דגש על תהליכי חשיבה, הטלת ספק, פעולה, למידה וקבלת החלטות. מטרתנו היא הרחבת אופקים, כמו גם עידוד החשיבה העצמאית והביקורתית.

שאיפתנו היא להראות לצעיר את העולם, על רוחבו ומורכבותו, מתוך אמונה כי לאחר הכרתו ולימודו ידע להעריכו כראוי. פועלנו החינוכי שואף לעורר בחברי התנועה יכולת הערכה ביקורתית של החברה, תוך הפיכתם לאנשים בעלי יכולת לנקוט עמדות עצמאיות.

אמונתנו באדם וביכולתו לתקן ולשפר את דרכיו, כמו גם בסולם הערכים התנועתי, הם לתפיסתנו הגורמים המעניקים לנו את הזכות לחנך.

דרכה של תנועת הנוער הציוני מובילה לטיפוח מתמיד של אישיותו של החניך כאדם שלם. שלמות פנימית זו מורכבת מארבעה ממדים: אדם - יהודי - ציוני - חלוץ. ממדים אלו מתגבשים ברגע המכריע של התהליך החינוכי: ההגשמה העצמית - מטרה המעודדת את הפעילות האינדיבידואלית והמשותפת של חברינו.

בראשית דרכנו אימצנו את הצופיות (סקאוטיזם), שיטה שפותחה על ידי באדן פאוול על מנת לחנך צעירים אוהבי חרות ובעלי משמעת פנימית. אנו רואים בצופיות אמצעי המאפשר חינוך לחיבור לטבע, אחווה ועצמאות. בזמן שאנו מוציאים את חניכנו מהמרחבים האורבניים, אנו מאפשרים להם להתייחס לחברה באופן שונה. לפיכך, אנו מעודדים יציאה לטיולים ומחנות בחיק הטבע.

אנו מאמינים כי השפה העברית ממלאת תפקיד מרכזי כשפה הלאומית של העם היהודי. על כן, אנו מאמצים אותה כאחד ממרכיבי עמדתנו הציונית ומנסים ומשתדלים להפיצה במסגרת פעולותינו החינוכיות.

הסמליות היא אחד מהאלמנטים להם תרומה משמעותית לתהליך הזדהותו של החניך עם ההווי התנועתי. הסמלים מהווים גורם בעל חשיבות רבה ביצירת קודים משותפים לכלל חברי התנועה, ומעניקים פירושים מופשטים לצורות גרפיות, אלמנטים פיזיים והתנהגויות שונות. חשוב לציין כי הסמליות, על אף המטען הרגשי שהיא נושאת עימה, הינה יסוד שאין לעוותו. דרכנו ברורה במונח זה: עלינו להשתמש במרכיבים החיוביים של הסמליות תוך הימנעות מהיגררות לפטישיזם.

ההכשרה העיונית של חברי התנועה, המתקיימת באמצעות סמינרים מקומיים, יבשתיים ובינלאומיים, הינה הכרחית במסגרת תהליך קבלת האחריות העתידית שתוטל עליהם.

הכשרה זו מעניקה לחבר את היסודות האידאולוגיים, שלאחר קבלתם, הבנתם וניתוחם, יתורגמו למרכיבים ראויים להזדהות ויהוו בסיס להתנהגויות ולגישות שיאומצו על ידי הבוגרים.

התהליך החינוכי התנועתי מספק לחניך מרחבים והזדמנויות המאפשרים לו לאגור חוויות אישיות וקבוצתיות, במסגרתן הוא רוכש קודים של התנהגות דמוקרטית. תנועתנו מעודדת אותנו ללמוד דרך החוויה וההתנסות העצמית. מכולן, החוויה הישראלית היא העוצמתית והחיובים ביותר. ההשתתפות בתכניות החינוכיות בישראל, היא אחד מן האמצעים האפקטיביים ביותר בהם משתמשת התנועה על מנת להעביר את מסריה.

אנו בוחרים בקבוצה כיחידת יסוד בחינוכנו. זוהי המסגרת בה נוצרים ומתפתחים יחסים בינאישיים בריאים, ובה המדריך ממלא את תפקידו הייחודי באמצעות ההדרכה. הקבוצות מתאגדות במסגרת של שכבות בהתאם לגילם והתפתחותם של החניכים.

המדריך היינו עמוד התווך עליו מתבסס המבנה החינוכי של התנועה. הדוגמא האישית של מדריכנו ובוגרינו, מעניקה את היסודות האתיים לפועלנו כמחנכים. מכאן נגזר, כי חבר פעיל בתנועה נדרש להיות עקבי במסר האידאולוגי והחינוכי שלו.

הגרעין, כפי שמרמזת המילה, הוא הליבה המסייעת לבוגר ולחבריו, להגשים את האידאול התנועתי של ניהול חיים יהודיים כנורמה במדינת ישראל. כמו כן, משמש הגרעין כפלטפורמה המאפשרת לפעול למען הקמת חברה למופת המייצגת כהלכה את הערכים לפיהם מחנכת התנועה.

תנועת הנוער הציוני מתאימה את האמצעים החינוכיים לתנאים השונים, ומפתחת יוזמות פדגוגיות הכוללות מגוון רחב של אפשרויות, כגון פעילויות במועדונים, מרכזי קהילה ובתי ספר.

לאור האחריות המוטלת עלינו כתנועת נוער חינוכית ביחס לחינוך היהודי - ציוני של צעירים בגולה, אנו מתחייבים לפעול בשיתוף עם תנועות אחרות, החולקות עימנו את תפיסת העולם בנוגע ליהדות ולציונות כממדים אידאולוגיים, יחד עם היותנו א-מפלגתיים. מחויבות זו היא שאפשרה את יצירת משפחת הנוער הציוני: משפחה המורכבת מקנים ברחבי העולם ומתנועות אותן אנו מכנים "תנועות אחיות".

במסמך זה, הצגנו את העקרונות האידאולוגיים של הנוער הציוני; יסודות המנחים את פועלנו החינוכי, היהודי, הציוני וההומניסטי. דרכנו היא הנתיב שלנו, העבירו אותה בגאווה ואחריות!

צוות הכותבים של מהדורת 1998:

אריה אדלהייט
יהודה קדם
יפי שפירר
ראיין הס
דוריתה רוטקויר-אדלשטיין
סרחיו אדלשטיין
מרליה יעקובסון

צוות הכותבים של מהדורת 2008:

סרחיו אדלשטיין
דוד מנור
צבי קיטו חסון
אדי לזר
אריאל בני גולדגביכט
קובי אבקסיס
יוסי הארט
חואן טאייפלד
פול רוזנברג

צוות עולי התנועה שהשתתפו בוועידה העולמית:

אריאל רויטמן, דבי מרמלשטיין, אדוארדו הוברמן, איתן בורטניק, פביאן סנדובל, לאון גבל, מרקו קאנדי, מלינה סלופסקי, מיכאל אבירם, מירי לבל, סמי קבאני, סופיה אוסיאז, טלי אקרמן, טטי אדלשטיין, אוריאל בניטה, יעל גבריאל, יואב לנג, וסי חרס

הנוער הציוני העולמי - מפת מפעלים, יוזמות והתישבות

Hanoar Hatzioni HaOlami - Map of projects, initiatives and colonization
- Mapa de emprendimientos, iniciativas y colonización

Mediterranean Sea

Mazkirut Olamit

LEBANON

SYRIA

JORDAN

EGYPT

